

JAARVERSLAG

VERSLAVINGSKOEPEL KEMPEN

VZW 2023

Met dit jaarverslag hopen we u een overzicht te geven van de werking van de Verslavingskoepel Kempen VZW (VKK) in 2023.

Net als de vorige jaren hopen we dat het lezen niet alleen de informatie geeft die u verwacht maar u ook meeneemt in de visie en missie van deze duale werking tussen ervaringsdragers verslaving en professionele hulpverleners. Het doel blijft steeds hetzelfde: de zorg voor personen met een verslaving en hun mantelzorgers verbeteren door ervaringskennis en professionele kennis gelijkwaardig samen te laten werken. Hiervoor bedden we ervaringsdragers verslaving veilig in, in een netwerk van professionelen en bieden we de professionele hulpverleners een stuk ontzorging. De term ervaringsdrager wordt door onze organisatie gebruikt om de authenticiteit van de kennis van onze vrijwilligers te benadrukken. In 2023 bereidde de Hoge Gezondheidsraad een advies voor over ervaringsdeskundigheid in de geestelijke gezondheidszorg (<https://www.health.belgium.be/nl/advies-9743-lotgenotencontact-de-geestelijke-gezondheidszorg>). Hieraan mochten we meewerken. Lotgenoten, peers, ervaringsdragers, ervaringsdeskundigen, ... in de inleiding van het advies wordt het duidelijk dat de term er niet toe doet, maar wel de specifieke kenmerken van het contact. De ervaringsdragers van de VKK bieden een doelbewuste ondersteuning aan, aan de persoon met een zorgnood. Deze

ondersteuning is enerzijds meer dan de wederzijdse hulp van een informeel, vriendschappelijk lotgenotencontact en anderzijds onderscheidt het zich eveneens van ervaringskennis die therapeutisch wordt ingezet in klinische settings. Het is deze bijzondere tussenpositie die het Transmurale Zorgpad Verslaving in de Kempen een structuur gaf. De VKK is een complexe platformorganisatie die enerzijds bestaat uit burgers-vrijwilligers met een eigen verslavingservaring (gestabiliseerd of als naaste) en anderzijds uit professionele partners die allen hun specifieke kennis en middelen inbrengen. De kern van de dagelijkse werking in de Kempen wordt gevormd door de ervaringsdrager-coördinator gehuisvest door Welzijnszorg Kempen enerzijds en anderzijds de professionele coördinator, gehuisvest en ingebed in de werking van CAW de Kempen. De Hoge Gezondheidsraad pleit in haar advies voor een wettelijk kader voor complexe structuren, zoals de VKK, als organisatie tussen burgers, zelfhulpgroepen en professionele organisaties die de inzet van ervaringskennis beoogt. We hopen hier de komende jaren verder met de bevoegde ministers en Vlaamse en Federale diensten aan mee te kunnen werken.

Tot slot blijkt dat het daadwerkelijk implementeren van ervaringskennis verslaving tot zeer opmerkelijke resultaten kan leiden. Zo realiseerden de ervaringsdragers in 2023 in totaal meer dan 4000 contacten met personen met een verslavingsprobleem of hun naasten in de zorgregio Kempen. Daarnaast bleken de inzichten van ervaringsdragers een schot in de roos wat betreft het gebruik van zelftests. De online getuigenissen,

die aangeklikt kunnen worden als websitebezoekers hun eigen gebruik willen testen, werden op één jaar tijd 7996 keer bekeken. Deze videogetuigenissen waren een idee van de ervaringsdragers. Vanuit hun ervaring gaven ze aan dat personen in moeilijkheden vaak jaren online zoeken naar hulp, maar ook naar geruststelling over hun gebruik waardoor ze zelftests te rooskleurig invullen. De koppeling van getuigenissen aan de zelftests heeft de bedoeling dit te doorbreken. Websitebezoekers van de VKK blijken inderdaad frequent de zelftests en de bijhorende video's aan te klikken. Verdere uitbouw en ondersteuning van ons zorgmodel kan ons meer inzichten geven in deze opmerkelijke resultaten. De komende jaren willen we hier meer en meer op in te zetten.

A. PARTNERS

We brengen, zoals elk jaar, even opnieuw de partners van onze platformwerking in beeld.

1. Ervaringsdragers/deskundigen

Centraal in de werking van de VKK zijn de ervaringsdragers verslaving. Zij verenigen zich onder de VKK in de Organisatie van Ervaringsdragers Verslaving (OEV). De ervaringsdrager-coördinator van de VKK is sinds twee jaar Magali D'hont

(verantwoordelijke@verslavingskoepel.be). De ervaringsdragers zijn rolmodellen en gidsen. Zij hebben niet alleen hun ervaringskennis, maar overzien ook het professionele en zelfhulplandschap verslaving. Zelfhulpgroepen geven levenslange lotgenoten-ondersteuning en zijn voor velen onmisbaar in hun herstel. In 2012 tekenden de zelfhulpgroepen in de Kempen een charter dat het mogelijk maakte dat individuen hun anonimiteit lieten vallen om anderen te helpen. Met de voorbereiding van de werking in Noord-Limburg was er nood aan een bredere samenwerking. De pool van ervaringsdragers in de Kempen is in 2018 opgestart met pioniers uit de lokale AA-, SOS nuchterheid-, NA-, Al-Anon- en Toxan-groepen. Nu is er nood aan ruimere samenwerkingsverbanden om ervaringsdragers buiten de Kempen te kunnen aanspreken. Hiervoor werd in 2023 de eerste basis gelegd. De voortrekkers in dit verhaal zijn burgers-vrijwilligers van AA-provinciaal en -nationaal en trekkers van de contact-groepen van de VKK. Dit is pionierswerk avant la lettre, waarvan het belang moeilijk onderschat kan worden. Het doel is de grote pool van ervaringskennis, die in het zelfhulplandschap in Vlaanderen en België aanwezig is, in de toekomst op een eenvoudige manier te kunnen ontsluiten. De potentiële pool wordt geschat op 15.000 personen.

2. Steden en gemeenten

Eenentwintig steden en gemeenten regio Kempen schakelden zich mee in de zorg: Arendonk, Balen, Baarle-Hertog, Geel, Herentals, Herselt, Hulshout, Hoogstraten, Kasterlee, Laakdal, Meerhout, Merksplas, Mol, Olen, Oud-Turnhout,

Ravels, Rijkevorsel, Turnhout, Vosselaar, Vorselaar en Westerlo.

Deze steden en gemeenten spelen een cruciale rol in de werking van de contactgroepen Verslaving. Zij stellen namelijk lokalen en nutsvoorzieningen (koffie, thee, water) ter beschikking en bieden deelnemers een veilige, maar toch centrale, plaats om elkaar te ontmoeten. Tenslotte maken de aangesloten steden en gemeenten het voor de zelfstandige zorgverleners (huisartsen, psychologen, apothekers, ..) op hun grondgebied mogelijk om beroep te doen op het zorgpad met ervaringsdragers.

In de Kempen waren er in 2023, 18 contactgroepen en 2 contactpunten. Er zijn 22 trekkers voor deze contactgroepen. De individuele gesprekken met cliënten/patiënten werden in 2023 gedaan door een pool van 27 vrijwilligers-ervaringsdragers.

3. Professionele hulpverlening

Naast de steden en gemeenten kent de VKK ook een nauwe samenwerking met allerhande organisaties die zich bezighouden met de eerste- en tweedelijnsgezondheidszorg en/of welzijnszorg. Ook deze partners kunnen hun cliënten aanmelden voor een gesprek met een ervaringsdrager, die hen dan kan motiveren om zelfhulp in te schakelen in hun herstelproces. Daarenboven is de omgekeerde beweging evengoed mogelijk. De ervaringsdragers kunnen hulp vragende personen die niet bekend zijn met de professionele hulpverlening in contact brengen met deze organisaties om hen zo een passend zorgtraject te laten opstarten. Zo bouwen zij samen

de duale werking van professionele kennis en ervaringskennis uit die wij als VKK hoog in het vaandel dragen.

In 2023 legden het Netwerk Geestelijke Gezondheidszorg Kempen en de VKK de mogelijkheden van een samenwerking bij elkaar. Er werd een samenwerking goedgekeurd met het Netwerk in november 2023, die in eerste instantie met de mobiele teams (CKB- en LZ) start.

De partners waren in 2023, net zoals in de jaren voordien, de stabiele waarde waarop we onze werking voor de burgers van de Kempen bouwen. De VKK is een platform waarmee de partners het geschakelde zorgpad mogelijk maken. Elke partner brengt kennis en middelen in.

We vatten samen:

[*Welzijnszorg Kempen*](#)

Als welzijnsvereniging van de 27 OCMW's van het arrondissement Turnhout ondersteunt WZK de VZW met de maatschappelijke zetel, Shared Services en strategisch advies in het bestuursorgaan.

[*Centrum Algemeen Welzijnswerk \(CAW\)*](#)

Sinds het ontstaan van de VZW VKK is het Centrum Algemeen Welzijnswerk

(CAW) een belangrijke partner die de werking ondersteunt via de professionele coördinator Tinne Houtmeyers en het team Verslaving. De intervisies van ervaringsdragers en de selectie van nieuwe kandidaten zijn ingebed bij CAW de Kempen.

In 2023 werden de eerste stappen genomen om andere CAW's buiten de Kempen kennis te laten maken met de werking. Verslavingszorg is geen opdracht voor de CAW's, maar sluit heel nauw aan bij hun doelpopulaties (daklozenopvang, JAC-werking, Intrafamiliaal geweld, ...).

In de dagdagelijkse werking zijn het CAW en de Organisatie van ervaringsdragers onder de VKK een duo. Daarnaast wordt er ook samengewerkt rond verschillende projecten en vormingen zoals bv. ledereen Verslaafd, scholenprojecten etc.

[*Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg \(CGG\)*](#)

Het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) begeleidt de intervisies van de trekkers en begeleiders van de contactgroepen, waar zij als klankbord fungeren en advies geven vanuit hun psychologische achtergrond over hoe om te gaan met moeilijke situaties die zich kunnen ontwikkelen binnen hun groepen. Deze situaties worden in groep besproken om zo tot een gemeenschappelijk standpunt te komen. In 2023 zijn bv. de thema's

privacy en grensoverschrijdend gedrag behandeld.

[*VZW 't Kader \(Kempense Aanpak Drugs en Revalidatie\)*](#)

De VZW 't Kader bestaat uit de residentiële drughulpverlening, die zich bevindt op de site van Berkven in de stad Geel, en uit Route 11, ambulante revalidatie voor personen met een psychiatrische problematiek. VZW 't Kader engageerde zich in 2022 voor een samenwerking met de VKK. In 2023 is er in de residentiële drughulpverlening een contactgroep actief, die zich richt op zowel de opgenomen patiënten als op hulpvragende personen uit de omgeving.

Bijkomend brengen twee ervaringsdragers van de VKK om de twee maanden een getuigenis in het ontwenningprogramma van deze organisatie. In 2023 hebben ervaringsdragers de bewoners zesmaal gesproken over een herstelproces dat slaagkansen heeft om hen zo ook een boodschap van hoop mee te geven. Route 11, het psychosociale revalidatiecentrum te Turnhout dat binnen de schoot van 't Kader is opgericht, leerde via deze weg de werking van de VKK kennen. Eind 2023 meldden zij voor het eerst iemand aan voor een individueel gesprek met een ervaringsdrager.

Huisartsen en huisartsen-
verslavingsartsen zijn eveneens van
onschatbare waarde in het model van
de VKK en belangrijke partners in de
zorg. Zij staan bijvoorbeeld in voor de
nazorg van hulpvragers die het
ziekenhuis mogen of moeten verlaten
en blijven hen daarna indien ook
ambulant opvolgen.

Ook vanuit de zelfhulpgroepen kan
doorverwezen worden naar aangepaste
zorg door een gespecialiseerde
huisarts of eerstelijnspraktijk die
intensievere begeleidingen kan
voorzien. Zo bleek reeds uit het vorige
jaarverslag dat de duale werking tussen
ervaringsdragers en huisartsen zijn
vruchten afwierp.

Op de website van de VKK kan men de
contactgegevens van de huisartsen
terugvinden die lid zijn van de VKK (Dr.
Regine Mondelaers, Dr. Bo Gevers, Dr.
Sabine Op de Beeck, Dr. Valerie
Laenen). Elk van deze huisartsen heeft
zijn specifieke expertise opgebouwd en
helpt mensen met een verslaving die
niet bij hun eigen huisarts terecht
kunnen.

<https://www.verslavingskoepel.be/artsen/index.html>

In 2023 ging het tweede project
Transmuraal Zorgpad Verslaving met
het ZiekenhuisNetwerk Kempen (ZNK)
van start. Alle vier de ziekenhuizen van
het Netwerk Kempen tekenden
opnieuw in op de werking. AZ Turnhout
en Ziekenhuis Geel beslisten om het
transmuraal zorgpad verslaving met
drie jaar projectmatig te verlengen
(2023-2025). Voor AZ Herentals en AZ
Mol werd een vernieuwde heropstart
periode afgesproken, gezien de opstart
van de werking erg gehinderd was door
de COVID-periode. Een nieuwe
evaluatie voor deze twee ziekenhuizen
gebeurt na 2 jaar.

Dit betekent dat er, na een aanmelding
via de sociale en/of psychologische
diensten van een ziekenhuis,
ervaringsdragers een motiverend
gesprek voeren aan het bed van
patiënten. Het doel is de patiënt te
vergezellen en toe te leiden naar de
ambulante hulp.

Het tweede project Transmuraal
Zorgpad komt verder aan bod in punt
B.2

*Ondertekening tweede project
samenwerking Transmuraal Zorgpad
Verslaving (2023-24-25). 27 januari 2023*

B. WERKING

1. Contactgroepen in samenwerking met steden en gemeenten

Net zoals het jaar voorheen kenden de aanwezigheden in de contactgroepen alweer een gestage groei. In bijna alle categorieën zagen we een significante toename van het aantal deelnemers (categorieën: mannen, vrouwen, context, eerste deelname).

In totaal waren er 3856 aanwezigheden in de contactgroepen, wat een stijging van 23,5% t.o.v. 2022 betekent (tabel 1). Deze waren verspreid over 18 groepen, waarvan er drie werden opgestart in 2023. We zien het deelnemersaantal voornamelijk stijgen in de groepen die zijn opgestart in 2022. Dit impliceert dat de werking van de VKK gradueel aan bekendheid wint. We merken ook aan de stijging van het afleveren van aanwezigheidsattesten (in 2023 noteerden we 270 attesten, in de eerste drie maanden van 2024 reeds 110) dat niet-gedetineerde justitiabelen, die een maatregel opgelegd kregen en opgevolgd worden door de justitiehuisen, meer en meer de weg vinden naar de contactgroepen.

Aantallen 2022							
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal M	Totaal V/K	Context	Prof
Jan	215	130	85	11	9	27	1
Feb	222	145	77	9	10	28	2
Maa	281	169	112	18	20	40	9
Apr	226	168	90	16	13	36	4
Mai	223	152	81	14	8	31	2
Jun	242	151	91	10	8	28	0
Jul	280	140	123	10	18	34	4
Aug	265	170	113	12	11	44	4
Sep	275	167	108	12	10	32	2
Ok	272	158	114	10	10	38	3
Nov	310	175	125	13	12	30	9
Dec	271	168	102	13	10	28	3
	3112	1884	1218	164	140	384	

Aantallen 2023							
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal M	Totaal V/K	Context	Prof
Jan	344	139	205	9	10	35	2
Feb	323	187	126	24	13	55	1
Maa	388	243	143	18	18	55	8
Apr	288	187	112	13	8	44	1
Mai	345	206	139	24	14	47	0
Jun	318	176	142	10	10	54	0
Jul	301	180	121	11	12	42	2
Aug	339	184	145	23	9	46	1
Sep	314	179	135	9	13	37	1
Ok	329	186	124	23	7	41	5
Nov	350	222	128	23	8	37	1
Dec	305	189	106	21	11	25	1
	3856	2318	1534	200	140	619	23

Tabel 1. Aantal deelnemers contactgroepen in 2022 en 2023

Sommige groepen kennen meer deelnemers dan anderen. Dit komt enerzijds door het verschil van inwonersaantal in stad of gemeente, maar anderzijds merken we ook dat ervaringsdragers vanuit de crisisopnames in de ziekenhuizen de patiënten het makkelijkst gidsen naar 'hun' groep. Een deelname in een gemeente vereist namelijk niet dat het een inwoner van de gemeente betreft. Personen met een verslavingsgeschiedenis kiezen vaak ook voor groepen buiten hun eigen gemeente. Het blijkt ook waardevol dat professionele medewerkers van steden en gemeenten hun cliënten actief mee begeleiden naar een eerste deelname.

Aangezien de contactgroepen door de gehanteerde methode (PIKASOL) het best werken met een aanwezigheid van 5 tot 8 personen, nodigt dit ons uit om in de toekomst na te denken over hoe we een nog betere spreiding binnen onze groepen kunnen organiseren.

We kunnen wel concluderen dat zelfhulp zijn opmars in 2023 heeft verdergezet. In de literatuur is de deelname aan zelfhulpgroepen een significant element van succesvolle begeleidingen. De transmurale toeleiding, zowel vanuit de ziekenhuizen als vanuit de sociale diensten van steden en gemeenten, lijkt dus een belangrijke meerwaarde te hebben.

Hierna volgt het overzicht van het aantal aanwezigheden tot eind 2023:

Groep Arendonk (opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
496 (242; 254)

Groep Balen (opgestart 2023):
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
41 (24; 17)

Groep Geel (opgestart 2021)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
237 (120; 117)

Groep Herentals (opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
618 (298; 320)

Groep Herselt/Hulshout/Westerlo
(opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
259 (165; 94)

Groep Hoogstraten (opgestart 2019)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
65 (53; 12)

Groep Kasterlee (opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
141 (97; 41)

Groep Laakdal (opgestart 2019)
Totaal aanwezigheden (mannen, vrouwen):
249 (212; 37)

Groep Merksplas (opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
70 (55; 15)

Groep Meerhout (opgestart 2023)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
45 (40; 5)

Groep Mol (opgestart 2019)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
288 (199; 19)

Groep Olen (opgestart 2019):
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
74 (65; 9)

Groep Oud-Turnhout (opgestart 2022):

Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
133 (77; 56)

Groep Rijkevorsel (opgestart 2022)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
65 (44; 21)

Groep Turnhout (opgestart 2019)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
767 (445; 322)

Groep 't Kader (opgestart 2023)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
34 (22; 12)

Groep Vorselaar (opgestart 2020)
Totaal aanwezigheden (mannen,
vrouwen):
156 (64; 92)

Groep ZOOM zaterdag (opgestart 2020) Totaal: aanwezigheden (mannen, vrouwen):
190 (94; 96)

Contactpunt opgestart in 2023

Contactpunt opgestart in 2023

Figuur 1: Totaal aantal aanwezigheden per trimester van alle groepen samen, vanaf 06/2018 tot en met 31/12/2023

2. Transmuraal Zorgpad Ziekenhuisnetwerk Kempen

Oproepen Ziekenhuizen

In 2023 werden vanuit de ziekenhuizen regio Kempen 120 patiënten aangemeld aan het Transmurale Zorgpad Verslaving (tabel 2). Net als in 2022 werden er dus gemiddeld 10 patiënten/maand aangemeld. We zien hier dus dat de groei van het jaar daarvoor zich niet heeft doorgezet, maar wel een stabilisering van de cijfers.

In 2023 werd er verder ingezet op het vergemakkelijken van het aanmelden en er werden nieuwe risicogroepen in de ziekenhuizen verkend, zoals patiënten met bariatrische chirurgie en zwangeren. Voor deze laatste betrokken hulpverleners werd in AZ Mol vorming voorzien vanuit team Verslaving (CAW de Kempen) in samenwerking met de ervaringsdragers van de VKK.

Het psychiatrisch dagziekenhuis in AZ Turnhout heeft sinds oktober 2023 een groep rond afhankelijk. In het midden van dit therapeutisch programma getuigt een ervaringsdrager over zijn/haar herstel. Er is ook een getuigenis over de impact van verslaving vanwege een familielid of een naaste van een persoon met een verslaving

De MKG-cijfers (Minimale Klinische Gegevens) van AZ Geel tonen aan dat 96 patiënten opgenomen werden met een primaire diagnose alcohol- of drugsproblematiek. Zoals in de onderstaande tabel te zien is, werden 65 van deze personen doorverwezen naar de werking van de ervaringsdragers (67%). De cijfers zijn nog niet volledig (bv. nog geen percentages van opnames verslaving t.o.v. het totaal aantal opnames beschikbaar), maar de beschikbare

gegevens toonden al dat er van de 89 opnames met een primaire diagnose alcohol slechts 9 personen voor een tweede keer werden opgenomen, en van de 7 opnames met een primaire diagnose drugs was er maar 1 persoon die een tweede opname had. Het werkingsmodel zou een positieve invloed kunnen hebben op hervulpreventie.

	Tarmhout P	Tarmhout STJ	Tarmhout STE	Geel	Mol	Horreonts	2023
Januari	3	0	0	5	0	0	8
Februari	2	1	1	3	0	0	7
Marta	1	0	2	4	2	3	12
April	2	0	0	5	0	0	7
Mai	3	0	1	7	0	1	12
Juni	6	0	0	9	1	1	17
Juli	1	0	0	2	1	2	6
Augustus	3	1	0	5	1	0	10
September	2	0	1	10	5	0	18
Oktober	1	0	0	4	3	0	8
November	2	0	1	6	1	0	10
December	0	0	0	5	0	0	5
	28	2	6	65	14	7	120

Tabel 2. Aantal aanmeldingen Transmuraal Zorgpad Verslaving ZNK 2023

Project Ziekenhuis Pelt

2023 luidde ook het begin van een project Transmuraal Zorgpad Verslaving buiten de Kempen, dat over 2 jaar zal lopen (2024-2025). Het Noorderhart Mariaziekenhuis in Pelt haalde een project van de Koning Boudewijnstichting binnen waarmee het Transmuraal Zorgpad Verslaving kan opstarten in Noord-Limburg. Het project start in 2024, maar er werd reeds veel tijd besteed aan de voorbereiding ervan. Zo werden in 2023 zelfhulpgroepen en organisaties uit de eerstelijns- tweedelijns en welzijnszorg in de Noord Limburgse regio betrokken en bevraagd naar hun interesse om hun schouders mee onder dit project te zetten.

3. Hulpvragen

Via platform VKK

Er werden in 2023 121 hulpvragen gesteld via het platform van het VKK. Dit is meer dan een verdubbeling t.o.v. 2022 en komt neer op 2,3 hulpvragen

per week. Uit deze cijfers kunnen we afleiden dat de VKK in de Kempen aan naamsbekendheid gewonnen heeft.

Via het contactformulier waren er 37 vragen voor deelname aan een contactgroep. Hiervan zijn 16 personen daadwerkelijk gegaan (43,2%). Daarnaast werden 4 anderen doorverwezen naar professionele hulp (Team Verslaving (CAW en MSOC), huisartsen). Daarnaast kwamen er via deze weg ook 13 vragen van professionelen binnen. Veelal informeerden zij naar de mogelijkheid om een cliënt tot een contactgroep te laten toetreden.

Via de telefoon waren er 27 vragen voor deelname aan een contactgroep, waarvan 23 personen de vraag voor zichzelf stelden al dan niet op aanraden van professionelen (7) en 4 vragen vanuit de context werden gesteld. Van de 23 personen die zelf vroegen om bij een contactgroep aan te sluiten, zijn er 15 effectief naar een contactgroep gegaan (65,2%). Twee personen werden verwezen naar professionele hulp (MSOC en huisarts). Geen van de personen van wie de context de hulpvraag indiende is tot een contactgroep geraakt. Wel werd 1 iemand naar professionele hulp geleid (huisarts). Verder werden ook de trekkers van contactgroepen 38 keer per telefoon gecontacteerd.

Tot slot werden op jaarbasis de online getuigenissen, die aangeklikt kunnen worden als websitebezoekers hun eigen gebruik willen testen, 7996 keer bekeken (<https://www.verslavingskoepel.be/verslavingshulp/zelftest.php>).

Deze videogetuigenissen waren een idee van de ervaringsdragers omdat vanuit hun ervaring personen in

moelijkheden vaak jaren online zoeken naar mogelijke hulp, maar ook naar ontkenning van de ernst van hun gebruik via het te rooskleurig invullen van zelftests. De koppeling van getuigenissen aan de zelftests heeft de bedoeling dit tweede te doorbreken. Ze lijken een schot in de roos. Websitegebruikers gaan inderdaad frequent op zoek naar zelftests. De videogetuigenissen werden gemaakt met de steun van Welzijnszorg VZW en productiehuis De Chinezen.

Via partners VKK

Ook via onze partners kwamen er regelmatig vragen om ervaringsdragers in te zetten voor individuele gesprekken met personen die zij begeleiden. Het team Verslaving van het CAW vroeg 49 dergelijke gesprekken aan in 2023 t.o.v. 12 in 2022, wat neerkomt op een toename van 400%. In 2022 besliste het CAW de Kempen om hun vrijwilligerswerking over te brengen naar de pool van de VKK. Dit heeft duidelijk meer inzet van ervaringskennis mogelijk gemaakt. Het team intrafamiliaal geweld vroeg aan 1 ervaringsdrager om een getuigenis te geven voor de groepstherapie en vroeg 1 individueel contact met een ervaringsdrager aan in een begeleidingstraject.

In het ontwenningprogramma van 't Kader gingen elke maand ervaringsdragers een getuigenis brengen en werden de mogelijkheden naar (zelf)hulp na opname met hen verkent. Route 11, onderdeel van vzw 't Kader, deed 1 aanvraag voor een individueel gesprek. Vanuit de OCMW's steeg het aantal aanvragen voor individuele gesprekken van 2 in 2022 naar 5 in 2023. In 2023 werd extra ingezet op de samenwerking met de

steden en de gemeenten, we hopen daarom volgend jaar hier nog een verdere stijging te zien.

Besluit:

Alles samen genomen, contactgroepen, steden en gemeenten, ZNK, CAW, CGG,... waren er door de VKK-werking in zorgregio Kempen 4150 contacten met personen met een verslaving en/of hun naasten in 2023. Dit is een opmerkelijk resultaat dat wordt neergezet met de inzet van twee coördinatoren en een zestigtal vrijwilligers. De gestage toename van het aantal personen die op weg worden geholpen naar herstel is een mooi resultaat, dat we willen verder zetten. Het maakt dat we naar personeel en middelen de komende jaren voor grote uitdagingen zullen staan.

4. Projecten

Naast de individuele gesprekken, de contactgroepen en het gidsen van mensen met een verslaving naar de juiste hulp, werken de ervaringsdragers ook samen met de professionele partners in de vorm van projecten. Zo bereikt hun ervaringskennis meerdere lagen van de maatschappij en wordt onze visie uitgedragen in de bredere samenleving.

In het volgende segment belichten we enkele projecten van onze partners waar ervaringsdragers van de VKK hun steentje aan hebben bijgedragen in 2023.

Contextgroep Zelfzorg, in samenwerking met CGG en 't Kader

Twee ervaringsdragers, die zelf ervaring hebben opgedaan als ouder en partner van een verslaafde, hebben het afgelopen jaar ook de contextgroep

van het CGG begeleidt. Ze brachten hun getuigenissen in de themareeksen rond zelfzorg.

In de VKK vinden we het namelijk belangrijk dat er ook voldoende aandacht gaat naar de partners, kinderen, familie en vrienden van de persoon met een verslaving. Zij gaan immers evenzeer door een lange lijdensweg. Met deze getuigenissen pogen we de mensen uit de omgeving van verslaafden een hart onder de riem te steken en hen bewust te maken van hun eigen noden die ze vaak uit het oog hebben verloren. De boodschap die we willen overbrengen is dat ze het recht hebben om ook aan zichzelf te denken en voor zichzelf te zorgen.

Iedereen Verslaafd? In samenwerking met CAW de Kempen

Contextbegeleiding was ook het thema van de infoavond 'Iedereen Verslaafd?' die op 23 november 2023 werd georganiseerd door team Verslaving CAW de Kempen. Weer getuigden twee ervaringsdragers uit de context hier over hun ervaringen. De hoofdvragen die op deze avond behandeld werden waren hoe je als omgeving het best omgaat met het thema verslaving en waar je terecht kan voor hulp.

In eerste instantie was deze avond gericht op hulpverleners, toch zijn deze infosessies open voor iedereen die geïnteresseerd is. Deze infosessies dragen bij tot een groter bewustzijn in de samenleving rond het onderwerp verslaving. Voor mensen die niet fysiek aanwezig konden zijn, was er altijd de mogelijkheid om de sessies online te

volgen.

Twee drughulpverleners gaan in gesprek met ervaringsdragers context

Tot slot belichten we de projecten voor justitiabelen in samenwerking met onze partners.

Welzijnsproject gevangenis Wortel, in samenwerking met CGG Kempen

Vijf ervaringsdragers ondersteunden het welzijnsproject van CGG in de gevangenis van Wortel. In dit project wordt zeer laagdrempelig en aanklampend gewerkt. Alle inkomende gedetineerden worden gezien en indien gemotiveerd voor het groepsaanbod, worden ze letterlijk van de cel gehaald door de betrokken hulpverlener en de ervaringsdrager zorgt voor de ontvangst in het lokaal. Tweewekelijks boden de ervaringsdragers, samen met een hulpverlener van het CGG, gedetineerden de kans aan om aan de Babelbox deel te nemen. Met algemene stellingen wordt het gesprek op gang gebracht waarna steeds de link wordt gelegd met middelenmisbruik. De aanwezigheid van een ervaringsdrager, die vanuit zijn eigen achtergrond vertelt, bevorderde duidelijk de overgang van de meer algemene onderwerpen naar dit specifieke thema. Initieel werden er twee groepen per week opgestart, gezien de grote vraag van

gedetineerden werd dit al snel opgetrokken tot 4 groepen. De eerste groep startte in juni, we registreerden op 7 maanden 211 aanwezigen in dit groepsaanbod.

Met het project in de gevangenis van Wortel beogen we in de eerste plaats een eerste kennismaking met drughulpverlening en het laagdrempelig bespreekbaar stellen van druggebruik. Gezien de gevangenis van Wortel hoofdzakelijk gedetineerden in de strafcategorie 3 tot 7 jaar herbergt, bestaat deze groep uit heel wat jongere druggebruikers, waar een belangrijke kans ligt om nog relatief vroeg in de ontwikkeling van hun verslavingsproblematiek in te zetten op begeleiding, behandeling en preventie. Ongeveer de helft van de druggebruikers in detentie heeft bovendien nog geen ervaring met hulpverlening inzake drugs (Favril & Vanderlaenen, 2018). Dit betekent dat de detentie een uitgelezen kans is om gedetineerden kennis te laten maken met het aanbod dat bestaat, zowel binnen als buiten de muren.

Cirkant VZW, CAFT in samenwerking met CAW de Kempen

Constructieve afhandeling feiten Turnhout (CAFT) is een aanbod van de VZW Cirkant bestaande uit zes leerprojecten die door een gerechtelijke instantie als sanctie kunnen worden opgelegd aan minderjarigen die een jeugddelict hebben gepleegd. De focus van deze leerprojecten ligt op persoonlijkheidsvorming door enerzijds het inzicht te verhogen in het eigen functioneren en de gevolgen ervan voor de omgeving, en anderzijds door gedragsalternatieven aan te leren.

In het kader van het Leerproject Drugs (een groepsvorming van 20 uur verdeeld in verschillende sessies met als doelgroep jongeren die drugsfeiten of druggerelateerde feiten hebben gepleegd) is in 2023 drie keer een ervaringsdrager samen met een drughulpverlener een getuigenis gaan brengen. Zo trachten we de kennis van de jongeren met betrekking tot drugs te verhogen en hen bewust te maken van de gevaren die erbij komen kijken.

Uit de brieven die de jongeren op 't einde van dit traject aan de jeugdrechter schrijven blijkt vaak dat de getuigenis als waardevol werd ervaren en dus wel een zekere impact heeft. Dit sterkt ons in onze overtuiging dat we op deze manier een betekenisvolle bijdrage leveren aan de doelstellingen van VZW Cirkant.

Vorming aan justitiabelen, in samenwerking met team Alternatieve Gerechtelijke Maatregelen van CAW de Kempen

Het team alternatieve gerechtelijke maatregelen (AGM) geeft vorming aan meerderjarigen die een alternatieve gerechtelijke maatregel opgelegd krijgen. In de cursus rond middelengebruik vroeg dit team 3 keer een spreker om te getuigen in deze vorming en geïnteresseerden mee te nemen naar de (zelf)hulp. Er werd opnieuw op maat gewerkt en gezocht naar een ervaringsdrager met dezelfde achtergrond qua productkennis als de justitiabelen. In de vorming werden eerst theoretische kapstukken aangereikt, werd er ingezet op bewustwording van eigen gedrag en zorgt de groepsdynamiek voor herkenning bij elkaar. Het inzetten van een ervaringsdrager na het theoretische gedeelte, zorgt bij

justitiabelen voor meer impact, een grotere bewustwording en inzicht in eigen gedrag. We bereikten in 2023 24 deelnemers in dit aanbod, waarvan de helft heeft aangegeven om verder hulp te wensen m.b.t. middelengebruik en deel te nemen aan onze contactgroepwerking.

5. Preventieopdrachten in samenwerking met CAW de Kempen

Aanvullend op onze inspanningen om herstel te bewerkstelligen bij personen die kampen met een verslaving en hun context is preventie een ander luik waar de VKK zich graag voor inzet. Voornamelijk gebeurt dit door ervaringsdragers die meegaan naar de scholenprojecten van het team Verslaving van CAW de Kempen.

Deze projecten hebben onder meer als doel de jongeren inzicht te laten krijgen in wat verslaving is en hen risicogedrag te leren herkennen. Maar zeker even belangrijk is hen kennis te laten maken met de hulpverlening zodat ze weten waar ze terecht kunnen als ze met vragen zitten.

Hoewel de aanpak van de verschillende teams Verslaving in de uitvoering hier en daar een andere invulling krijgt, zijn er steeds twee belangrijke onderdelen die in de vormingen terugkomen. Het eerste is psycho-educatie, waarin de drughulpverlener een eerder theoretische uiteenzetting doet over o.a. wat verslaving precies is en hoe het zich ontwikkelt. Het tweede is de inbreng van de ervaringsdrager die de theorie een concrete invulling geeft, waardoor de theoretische inhoud

tastbaarder wordt gemaakt. Door deze combinatie te maken kunnen we de jongeren concreet laten nadenken over de informatie die wordt verstrekt. Dit is een nieuw model van getuigenissen in preventie. De leerlingen krijgen op het einde dan ook steeds de kans om vragen te stellen. De feedback op dit nieuw model is positief.

Buiten de scholenprojecten vonden in december ook enkele vormingen plaats in het maatwerkbedrijf Lidwina in Mol. Deze vormingen volgden in grote lijnen hetzelfde stramien, hoewel ze gericht waren op een ouder doelpubliek. Toch zagen we dat ook hier educatie rond verslaving van grote waarde kan zijn door diepgewortelde denkbeelden in vraag te stellen.

Tot slot werden er in het algemeen ziekenhuis van Mol vormingen aangeboden aan het team van de sociale dienst, psychologen, bariatrische chirurgie (volledig team), kinderartsen, gynaecologie (vroedvrouwen en gyneacologen) om het thema verslaving bespreekbaar te maken en doorverwijzingen te realiseren. Deze vorming werd opnieuw dual gerealiseerd (team Verslaving en ervaringsdragers van de VKK).

We zagen in 2023 dus een stijgende vraag naar gecombineerde opleidingen ervaringskennis-professionele kennis, zowel in de klinische en justitiële praktijk als in preventieve settings.

6. Aanwervingen

17 nieuwe ervaringsdragers, waaronder 2 ervaringsdragers-context vonden de weg naar vrijwilligerswerk bij de VKK.

C. EVENEMENTEN

1. Netwerkdag

De netwerkdag van de VKK kende zijn 9de editie met als thema 'Ontzorging bij verslaving'. De cijfers, projecten van de VKK, hoe waardevol samenwerken in het model van de VKK, maar ook de (on)zin van ervaringsdeskundigheid werden belicht. De infomarkt van alle partners van het (zelfhulp)landschap werd door de 142 deelnemers bezocht. Met opnieuw veel dank aan het bestuur van de gemeente Kasterlee voor de logistieke ondersteuning.

Sfeerbeeld netwerkdag

2. Denkdag

Op initiatief van de VKK werd er op 17 november 2023 gezamenlijk gereflecteerd over de fundamenteën van de platformwerking voor personen met een verslaving en hoe de samenwerking elders kan opgebouwd worden.

Denkdag. Jacobien Kamp, resultaten masterthesis over de gemeenschappelijke waarden in de werking van de VKK.

Aan de expertentafels werkten ervaringsdragers en professionals mee. De experts waren burgers met ervaring in het zelfhulplandschap (AA, NA, SOS nuchterheid, Al Anon, VK Kempen, Project Jongeren), medewerkers en politieke verantwoordelijken van steden en gemeenten, medewerkers CAW, CGG, Zorgnet-Icuro, WZK, ZiekenhuisNetwerk Kempen, Koning Boudewijnstichting, ZOPP en MSOC, vertegenwoordigers van ELZ, huisartsen en van de BVAS commissie gastro-enterologie, zelfstandige juridisch adviseurs, psychologen en arts-specialisten neurologie, spoedgevallengeneeskunde en gastro-enterologie.

BESLUIT

2023 was een jaar waar we de samenwerkingen professionelen met de pool van ervaringsdragers nog verder uitbreidden, maar vooral ook verbreedden naar nieuwe partners.

Het besluit van de Denkdag waar meer dan 60 experts aan deelnamen is de kern van het elan waarop de VKK de komende jaren wil verder doen:

We beschouwen de ervaringsdragers als de lijm tussen alle verschillende partners en werkingen.

Hun kracht is ervaringskennis, het lotgenotencontact. Ze vullen de professionele kennis overal hiermee aan en vormen daardoor de verbinding tussen de patiënt/cliënt, de nuldelijn en alle andere partners.

We willen het wantrouwen tussen alle betrokkenen overstijgen.

Er is niet zelden wantrouwen tussen professionals van welzijns-, geestelijke gezondheids- en somatische zorg, burgers-ervaringsdragers en deelnemers van het zelfhulplandschap. Ook binnen één groep dient vaak wantrouwen overstegen te worden om te kunnen werken met ervaringsdragers verslaving als spil van een geschakeld en geïntegreerd zorgpad.

We willen verder leren van elkaar.

Leren van elkaar welke zelfhulp-, somatische-, welzijns- en geestelijke gezondheidszorg een persoon met een verslaving tezamen nodig heeft. Naast GGZ-hulpverleners geven vele niet-GGZ hulpverleners herstellende en noodzakelijke zorg aan personen met een verslaving.

We respecteren elkaars eigenheid.

Iedereen heeft een eigen professionaliteit. Ons Kempens model van geïntegreerde zorg gaat in eerste instantie niet om het veranderen van de eigen of elkaars werking, maar wel over de aanpassingen om te kunnen schakelen. Het gaat om het "opvullen" van het niemandsland tussen de verschillende bestaande hulpverleningen.

We gaan op zoek naar mensen van betrokken zorgorganisaties die geloven in een platformwerking. Mensen die de zekerheden, regels en stellingen van het eigen model willen aanvullen om het proces van vertrouwen en

schakelen van zorg voor personen met verslaving mee op gang te trekken.

De opbouw vergt tijd. We investeren daarin.

De verschillende betrokkenen evolueren met verschillende snelheden in het opvullen van de tussenruimte. Contactgroepen en de werkingen met partners komen vaak traag op gang. Het kost tijd. We erkennen de verschillende snelheden van elkaar.

De individuele zorgverleners zijn erg belangrijk.

Het zijn de ervaringsdragers en de zorgverleners op de vloer die de werking dragen: artsen, verpleegkundigen, sociaal assistenten en psychologen die de werking echt op rails kunnen zetten.

Iedere partner kan een steentje bijdragen voor een verbeterde zorg aan personen met een verslaving in een zorgregio.

Veel gezondheidszorgorganisaties werken op zorgregio-niveau of in een groter zorggebied. Dit sluit aan bij de doelpopulatie die overal te vinden is en die vaak hulp zoekt buiten de eigen woonplaats. De VKK-platformwerking is daarom op zorgregionaal-niveau gestructureerd. Dit is een blauwdruk die we verder volgen. Het regionaal denkkader is daardoor soms verschillend van wat steden en gemeenten voor zorg aan hun burgers hanteren. Steden en gemeenten zijn de hoekstenen van de contactgroepwerking. Het is daarom belangrijk dat alle steden en gemeenten in een zorgregio samen de opportuniteit creëren dat burgers uit de regio op een voor hen veilige plaats aan de contactgroepen kunnen participeren. Wat dus vaker buiten dan

binnen hun stads-of gemeentegrenzen is en zal zijn.

We blijven moeite doen om naast de ervaringsdrager-verslaving ook de familie en de naasten te betrekken.

De familie en naasten zijn diegenen die het meest betrokken zijn. Ze hebben vaak een versterkende invloed, zowel in positieve als negatieve zin. Hun meenemen in het herstelproces van de persoon met een verslaving en in hun eigen herstelproces is dus steeds erg belangrijk.

Het bestuur:

Mineke Viaene, voorzitter

Anne Meeus, adjunctvoorzitter, voor CAW de Kempen

Patrick Nijsmans, secretaris, past president

Ivo Pernet, past president

Kathleen Bosmans voor CGG Kempen

Bart Buyens, voor de Herstelacademie

Jef Engelen

Geert

Kristof Neessens

Ingrid

Patrick Vloemans, huisarts

Valérie Laenen, huisarts

Anke Esch, voor Welzijnszorg Kempen

Secretariaat: Ria Poels en Tamara

Coördinatoren VKK:

Tinne Houtmeyers, professionele coördinator

Magali D'Hont, verantwoordelijke van de Organisatie Ervaringsdragers Verslaving

Bijzondere dank aan hen die ons steunden met een gift:

Rotary Mol

SOS Nuchterheid

Dr. Patrick Vloemans

Welzijnszorg Kempen

Radio TOS

Magic Radio Herentals

Ervaringsdragers